

LÅN EN FORSKER – et tilbud om forskningsformidling knyttet til FNs bærekraftsmål til grunnskoler i Trøndelag

OVERORDNET MÅL: utvikle et tilbud som på en enkel måte gir tilgang til formidlere av forskning til barn og unge til skole- og folkebibliotek i hele Trøndelag

Resultatmål:

- Etablere en formell avtale med NTNU som hovedsamarbeidspartner
- Utarbeide en grafisk profil og markedsføringsstrategi for *Lån en forsker*
- Etablere en katalog over forskere som er tilgjengelig for utlån
- Innhente kunnskap fra Forskningsdagene/Norges forskningsråd, som har et liknende, men tidsbegrenset tilbud
- Tilby 60 utlån av forskningsformidlere gjennom skoleåret 2022/2023 til grunnskoler i Trøndelag

Effektmål:

- Lære barn om FNs bærekraftsmål, gjennom forskningsformidling og Bærekraftsbiblioteket
- Styrke barns tro på seg selv som samfunnsaktører, og gi dem verktøyene de trenger for å delta i samtaler om verdens felles arbeidsplan – FNs bærekraftsmål
- Bidra til økt samarbeid mellom folkebibliotek, bibliotek i høyere utdanning, og skolebibliotek
- Etablere folke- og skolebibliotek som en attraktiv formidlingsarena for forskningsformidlere
- Styrke folke- og skolebibliotekene som kunnskapsaktører

PROSJEKTBSKRIVELSE

Trøndelag fylkesbibliotek driver med utlån både gjennom lesesett, fjernlån, og via bokbussen. Men vi har aldri forsøkt utlån av mennesker før. Det vil vi teste nå, og finne en god og enkel modell for.

Bakgrunnen for prosjektet er Trøndelag fylkesbibliotek arbeid med Bærekraftsbiblioteket. Trøndelag fylkesbibliotek har, siden Bærekraftsbiblioteket ble lansert av blant andre FN-sambandet og Norsk barnebokinstitutt, jobbet med å promotere dette på flere måter, og har sørget for å tilgjengeliggjøre bøkene for skoler ved å kjøpe inn lesesett av mange av titlene. Satsninga og arbeidet med Bærekraftsbiblioteket har blitt godt mottatt av skoler, folkebibliotek, og skolebibliotek. Bærekraftsbibliotekets målgruppe er 1.-7. trinn, dette vil også gjelde for tilbudet *Lån en forsker* i prosjektperioden. Bærekraftig utvikling ett av tre tverrfaglige temaer i Fagfornyelsen. Det står i læreplanverket at: "Temaet rommer problemstillinger knyttet til miljø og klima, fattigdom og fordeling av ressurser, konflikter, helse, likestilling, demografi og utdanning. Elevene skal lære om sammenhengen mellom de ulike aspektene ved bærekraftig utvikling."

Vi anser arbeidet med FNs 17 bærekraftsmål som et bidrag til Norges innsats. Norge er forpliktet, på lik linje med andre land, til å jobbe for å nå målene innen 2030. Med bare åtte år igjen, krever det engasjement og innsats fra enkeltmennesker og fellesskapet i lokalsamfunnet. Alle land og alle mennesker i hvert enkelt land må jobbe sammen for å nå målene.

Som en videreføring av arbeidet med Bærekraftsbiblioteket, vil vi tilby forskningsformidling knyttet til bærekraftsmålene, gjennom tjenesten *Lån en forsker*. Denne tjenesten vil være et helt nytt tilbud til grunnskoler i Trøndelag. Så vidt vi kan se, finnes det i dag ingen etablerte tjenester, der folke- og skolebibliotek på en enkel måte kan tilby formidling av forskning til barn og unge i sin kommune, noe sted i Norge. Trondheim folkebibliotek har et gjentakende arrangement kalt Barneuniversitetet (og det finnes liknende i andre byer) i samarbeid med DKNVS, men med *Lån en forsker* vil vi kunne tilby forskningsformidling til skolebarn i hele Trøndelag. Og vi vil gjøre det enkelt for skolebibliotekar eller barne- og ungdomsbibliotekar ved det lokale folkebiblioteket å bestille et slikt besøk.

Bærekraftsbiblioteket har som mål å "engasjere barna, styrke deres tro på seg selv som samfunnsaktører, og gi dem verktøyene de trenger for å delta i samtaler om stadig mer aktuelle temaer." Og det er akkurat dette vi håper *Lån en forsker* også vil være med på å gjøre. En undersøkelse på Inderøy i Trøndelag, viste at klimaendringer er den femte største stressfaktoren blant barn og unge i kommunen. Det er viktig for oss å tilby forskningsformidling som ikke skaper en dommedagsfølelse, men som heller gir barna håp og trygghet. Gjennom forskningsformidlingen kan barna få innsikt i utfordringer og dilemmaer innenfor bærekraftig utvikling, men de skal også lære hvordan vi gjennom kunnskap og samarbeid kan finne løsninger.

Trøndelag fylkesbibliotek har en intensjonsavtale med NTNU om et samarbeid rundt *Lån en forsker*. NTNU, ved prorektor for forskning og formidling, som både har ansvar for NTNUs formidling, og NTNU Universitetsbiblioteket, vil i oppstarten av prosjektperioden være med å identifisere og rekruttere fem forskningsformidlere til prosjektet. Vår kontaktperson ved NTNU er delaktig i Forskningsdagene, som har et liknende, men tidsbegrenset tilbud (*Bestill en forsker*). Det vil være naturlig å kontakte og innhente kunnskap fra Norges forskningsråd, som står bak Forskningsdagene, i og med at de har erfaring med et liknende, dog tidsbegrenset, tilbud.

Vi mener at vi med dette prosjektet legger til rette for økt samarbeid mellom folkebibliotek og bibliotek i høyere utdanning, samt mellom folkebibliotek og skolebibliotek. Samtidig med at vi setter FNs bærekraftsmål på dagsorden.

Vi vil sørge for at all kommunikasjon og aktivitet i forbindelse med *Lån en forsker* skal være universelt utformet.

Hvordan låner man ut en forsker?

En forsker kan vi ikke sende med bibliotektransporten. Vi skal utvikle en portal på fylkesbibliotekets hjemmeside, med en katalog eller oversikt over aktuelle forskere som kan lånes ut. Vi låner allerede ut lesesett med bøker fra Bærekraftsbiblioteket, og bibliotekene i Trøndelag er kjent med denne tjenesten. *Lån en forsker* kan og bør derfor settes i sammenheng, og markedsføres via lesesett-tjenesten vår, slik at *Lån en forsker* blir en naturlig forlengelse av dette tilbudet. I prosjektperioden vil vi ha minst fem forskere tilgjengelig for utlån. Det vil kanskje være et bilde av forskeren, med en kort beskrivelse av hvilke bærekraftsmål og tema forskeren kan tilby et formidlingsopplegg rundt. Og kanskje har forskeren også en foretrukket målgruppe (for eksempel mellomtrinnet). Det skal derfor være enkelt for en barne- og ungdomsbibliotekar, eller skolebibliotekar, å identifisere hvem som kan være aktuelt å låne, med tanke på hvilket tema eller spesifikke bærekraftsmål klassen eller trinnet skal jobbe med. Via et enkelt bestillingsskjema sender bibliotekaren inn en bestilling med den forskeren man ønsker å låne, og ønsket tidspunkt. Man velger om man ønsker at forskningsformidleren skal komme fysisk på besøk, eller digitalt. Trøndelag fylkesbibliotek, ved prosjektansvarlig hos oss, vil motta bestillingen og deretter henvende seg til forskeren for å avtale besøket.

For å få testet ut tilbudet ordentlig, bør det være gratis i prosjektperioden å låne en forsker – uansett om besøket er fysisk eller digitalt. Og for å sikre rekruttering, bør forskningsformidlerne få honorar, samt dekt reise, opphold, og diett etter statens satser.

Digitale alternativer

Det er viktig for oss at denne tjenesten blir tilgjengelig for alle, og digitale alternativer vil muliggjøre dette. Det vil derfor være et alternativ å bestille et digitalt besøk, via Teams. Vi vil også allerede fra starten av, jobbe parallelt med digitale, forhåndsinnspilte versjoner av de ulike formidlingsoppleggene.

I samarbeid med produksjonsselskapet Camerat vil alle forskerne bli filmet. Hver film vil vare i maks 20 minutter og vi har i dialog med Camerat kommet fram til en felles forståelse for hvordan disse filmene bør være for å skape mest mulig engasjement og nysgjerrighet blant målgruppen. Dette gjelder blant annet bruken av visuelle virkemidler. Filmene vil deretter bli tekstet, for så å bli lagt ut på vår Vimeo-side.

Mange faktorer kan føre til at et fysisk besøk ikke er mulig eller vanskelig å gjennomføre. Derfor vil bibliotekaren ved bestilling få muligheten til å velge to digitale alternativ. Enten et besøk via Teams, eller en forhåndsinnspilt versjon. Ved valg av forhåndsinnspilt versjon vil bibliotekaren få tilsendt passord som åpner filmen i en begrenset periode. Vi vil også kunne vise til, og tilby de digitale, forhåndsinnspilte utgavene i tilfeller der forsker ikke har mulighet til stille opp ved ønsket tidspunkt.

Skisse for plan for gjennomføring av prosjektet

Med tanke på skoleåret, vil vi sette i gang prosjektet ganske snart etter eventuell tildeling av prosjektmidler, slik at vi ved skolestart i medio august 2022 er i fase 4 – promotering av tilbudet.

Aktivitetsplanen er som følger:

- 1) Etablere en formell avtale med NTNU - mai 2022
- 2) Sette i gang samarbeidet med de fem forskningsformidlerne – mai/juni 2022
 - 2.1) Organisere en oppstartssamling, med faglig innlegg

- 3) Utarbeide en grafisk profil og markedsføringsstrategi for *Lån en forsker* – sommer 2022
 - 3.1) Utarbeide endelig logo og informasjonsmateriell
- 4) Utarbeide en nettside/portal for enkel bestilling – sommer 2022
- 5) Promotering av tilbudet, sette ut i live markedsføringsstrategien - august 2022
 - 5.1) Produsere promoteringsfilm for sosiale medier
 - 5.2) Webinar om tilbudet ved bruk av fylkesbibliotekets nettverk for skolebibliotekarer og barne- og ungdomsbibliotekarer
- 5) Utprøvningsfase - september 2022 til mai 2023
 - 5.1) Midtveissamling med forskningsformidlere (kan godt holdes digital med et Teamsmøte). Erfaringsdeling og faglig påfyll
- 6) Evaluering og rapportering - juni 2023
 - 5.2) Avslutning og evalueringsmøte med forskningsformidlere, NTNU, Trøndelag fylkesbibliotek. Diskutere videre samarbeid?

Videreføring og utvikling av tilbudet etter prosjektets slutt

Det er også sett på muligheter for videreføring av prosjektet i samarbeid med NTNU. NTNU er nå i en prosess der de skal utlyse 40 PhD-stillinger innen bærekraft. I stillingene ligger formidlingsansvar. Videre har lektorutdanningen ved NTNU masteremner innen bærekraftig utvikling, og utdanning for bærekraftig utvikling. Studentene skal blant annet ut i praksis. Her ligger et godt potensial for å rekruttere forskningsformidlere, samtidig som Lån en forsker-tilbudet kan fungere som en arena der studenter og forskere får prøvd seg i praksis. Det ligger i NTNUs strategi at de skal være synlige i samfunnsbildet og at universitetet skal bidra til kunnskap for en bedre verden gjennom tydelig å prioritere innsats og ressurser i tråd med FNs bærekraftsmål. Formidling er en av NTNUs kjerneoppgaver, og her har NTNU Universitetsbiblioteket et særlig ansvar.

Vi kan i videreføringen også definere andre samarbeidspartnerne og etablere kontakt med disse, som NINA, SINTEF, Nord Universitet, og Norges forskningsråd og Forskningsdagene.

Senere kan man se på finansieringsmodellen; om bibliotekene skal betale alt, eller en egenandel, eller om det skal være et spleiselag mellom universitet og fylkesbibliotek.

Overføringsverdien til andre regioner er stor, om vårt prosjekt kan finne en god modell for utlån av forskningsformidlere. Det finnes enten minst et universitet, vitenskapelig høyskole, eller høyskole i samtlige fylker i Norge. Rundt "forsker"-terminologien tenker vi bredt; det kan være like fornuftig å engasjere masterstudenter fra den nærmeste høyskolen. Masterstudenter forsker også i forbindelse med masteroppgaven. Med digitale hjelpemidler kan en forsker ved Universitetet i Agder digitalt besøke et klasserom på en skole i Kirkenes. I fremtiden kan det være en nasjonal portal (lånenforsker.no), liknende Forfattersentrums katalog over forfattere. Kanskje tenker vi stort, men vi ser på det som realistisk, blant annet fordi høyere utdannings-institusjoner har et formidlingsansvar i seg selv, og har blitt det mer bevisst.

Vi har valgt å begrense tilbudet i prosjektperioden til å gjelde for 1.-7. trinn, for å tydeliggjøre prosjektet og få erfaring. Vi vet at det arbeides med å utvikle boklister i Bærekraftsbiblioteket også for ungdomsskolen. Det vil derfor på sikt være naturlig å også utvide tilbudet til eldre aldersgrupper.

Forankring i planverk

Trøndelag fylkeskommune er i prosess med å utarbeide *Handlingsplan for barn og unge*. Handlingsplanen skal ha et spesielt fokus på de gruppene som ofte faller utenfor og ikke har mulighet til å delta på fritids- og kulturaktiviteter. Med *Lån en forsker* gir vi et tilbud som vil treffe barna i skoletiden, og som dermed sørger for lik tilgang til forskningsformidling, uavhengig av foreldres interesse, økonomi, og kulturell kapital. På denne måten styrker vi også skolebibliotekenes og folkebibliotekenes innsats med å utjevne sosiale forskjeller.

Arbeidet vårt med Bærekraftsbiblioteket er et tiltak i Trøndelag fylkeskommunes *Handlingsplan for klimaomstilling*. Det er satt som mål at fylkesbiblioteket skal utvikle tilbudet med Bærekraftsbiblioteket, med blant annet *Lån en forsker* i denne handlingsplanen. Med dette tilbudet styrker vi innsatsen mot håpløshet med tanke på klimaendringer, blant annet. Vi vil gi barna kunnskap for å gro håp og trygghet.

Mobilitet, fleksibilitet og tilgjengelighet speiler alt vi jobber med på fylkesbiblioteket. Det være seg lesesett som sendes rundt i hele fylket, vår bokbuss som besøker skoler og barnehager i flere kommuner og vår fagbokfestival Mimes brønn som besøker en ny kommune hvert år. Felles for de alle er at de skal øke leselysten, spre kunnskap og skape opplevelser. Disse mobile tjenestene bidrar til å nå FN's bærekraftsmål, som ligger til grunn for mye av det vi jobber med hver eneste dag, og som er forankret at vi skal jobbe med i "*Balansekunst*" - Trøndelag fylkeskommunes kulturstrategi. Med tilgjengelige tjenester for alle, reduserer vi ulikhet (mål nr. 10), vi øker den generelle kunnskapen i samfunnet og bidrar til livslang læring (mål nr. 4) og det fremmes god helse og livskvalitet (mål nr. 3) ved å være en arena for samhold og fellesskapsfølelse. Lån en forsker føyer seg inn i rekken av mobile tjenester som kan være en drivkraft for samfunnsutviklingen, som også er et mål forankret i kulturstrategien "*Balansekunst*."

I *Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2023* står det blant annet: "Gjennom denne strategien vil regjeringen bidra til å utvikle bibliotekene som synlige institusjoner i kommuner, skoler og læringssituasjoner. Det er et mål at bibliotekene skal nå nye brukere med litteratur og lesing, og legge til rette for kunnskapsformidling. Vi mener at vi med dette prosjektet vil bidra til økt samarbeid mellom folkebibliotek, bibliotek i høyere utdanning, og skolebibliotek. Vi vil bidra til å etablere folke- og skolebibliotek som en attraktiv formidlingsarena for forskningsformidlere, og styrke folke- og skolebibliotekene som kunnskapsaktører.

Budsjett

Inntekter	
Tilskudd fra NB	720.000
Egeninnsats	405.000
Egenandel	75.000
<i>Inntekter totalt</i>	1 200 000

Utgifter	
-----------------	--

Oppstartssamling, midtveissamling og evalueringsmøte for forskningsformidlere	60.000
Honorarer (5000 x 60 oppdrag)	300.000
Reiseutgifter	40.000
Opphold	35.000
Diett	40.000
Grafisk profil og markedsføring (inkludert innspilling av promoteringsfilm)	70.000
Etablere hjemmeside for prosjektet, med bestillingsside	50.000
Prosjektmedarbeidere, lønn	355.000
Produksjon av forhåndsinnspilte versjoner av formidlingsopplegg	250.000
<i>Utgifter totalt</i>	<i>1 200 000</i>

Vi har tatt utgangspunkt i at de fem forskningsformidlerne kan ta til sammen 60 oppdrag hver i løpet av skoleåret 2022/2023, hvorav om lag 80% er fysiske, og 20% digitale via Teams. Vi har videre tatt utgangspunkt i at halvparten av de fysiske oppdragene kan gjøres som dagstur, halvparten med én overnatting. Etter fylkessammenslåingen har Trøndelag blitt et fylke med store avstander, og det vil derfor i noen sammenhenger være lang reisevei.

Hvem kan bidra?

Aktuelle personalressurser i arbeidsgruppe:

Kristian Nilssen, rådgiver Trøndelag fylkesbibliotek

Malin Kvam, rådgiver Trøndelag fylkesbibliotek

Aktuelle ressurspersoner for referansegruppe:

Karl Asmund Rognøy Olsson, seniorrådgiver kommunikasjon, NTNU

Ayse Koca, prosjektleder for Bærekraftsbiblioteket ved Norsk barnebokinstitutt

Marit Rye Bjørnås, biblioteksjef Stjørdal bibliotek, Kimen kulturhus

Ragnhild Hergum Vegge, skolebibliotekar Ila skole, Trondheim kommune

Johanne Fosslund, biblioteksjef kombinasjonsbibliotek, Høylandet kommune

Lignende ideer:

Forskningsdagene ser vi har et liknende tilbud, men kun under Forskningsdagene:

https://uit.no/nyheter/artikkel?p_document_id=698758 Her er bestillingssiden:

<https://www.forskningsdagene.no/bestill-en-forsker>

Rent a scientist: <https://www.globalshapers.org/impact/rent-a-scientist> (Global Shapers Community is an initiative of the World Economic Forum)

Borrow a researcher: <https://eusea.info/activity/borrow-a-researcher/> (European Science Engagement Association)

Borrow a scientist: <https://scicommttoolbox.se/borrow-a-scientist/> (Et forslag til formidling av det svenske Vetenskaprådet)